

Minulost a budoucnost

Při růstu měst se často stávalo a dosud stává, že je třeba zbořit mnoho pěkných památek, které zůstaly za strašných dob. V takových případech se nejednou argumentuje tím, že budoucnost se vždycky musí stavět na troskách minulosti, a někdy dokonce víc nebo méně přímo z těch trosek jako z materiálu. V tomto použití podobných slov k popisu a možná dokonce k odůvodnění je však závažná chyba. Když se buduje něco nového, není to možné bez použití nějakého materiálu, který tu už musí předem být nějak k dispozici. Ale tím materiálem nemusí být vždycky trosky něčeho, co bylo vybudováno dříve; vlastně jen výjimečně dochází k tomu, že při takovém budování je nezbytné především něco zbořit. Mělo by být zásadou, že bořit můžeme jen to, co si toho zaslouží, co už buď není k ničemu, nebo co vysloveně překáží nebo je nebezpečné, pokud bychom to nechal stát. Tento poslední moment si zaslouží naší zvláštní pozornosti: někdy totiž je to, co vzniklo nebo bylo vybudováno v minulosti, strašně odolné, setrvačné – dochází k tomu zejména v případech takzvaných „emancipovaných elementů“, které by nikdy nevznikly bez aktivní účasti lidí, ale které se posléze nějak vymaní z lidské kontroly a postaví se přímo proti lidem, proti člověku. Dochází k tomu zejména v oblasti tzv. ideologií, ale nejenom tam. Bylo to už kdysi pojmenováno: je minulost, která nějak ne a nechce odejít. Pak ovšem nezbývá než „bořit“, nabourávat, tvrdě kriticky útočit atd. A pak je tu ještě něco dalšího, svým způsobem opačného. Je budoucnost, která ne a nechce přijít, ačkoliv je nadějně nebo i netrpělivě očekávána. Právě v takových případech se ukazuje jednak to, že budoucnost nepřichází jen svou vlastní mocí a silou – pokud něco opravdu přichází svou vlastní silou, není to vlastně budoucnost, ale v podobě mocných tendencí a trendů přetrvávající a třeba i proti záměrům lidským se prosazující minulost – právě ta minulost, která jakoby „nechce“ odejít. V takových případech je třeba si jasně a zřetelně uvědomit, že budoucnost vyžaduje, abychom jí napomáhali, abychom si za ni brali osobní odpovědnost, abych se stali jejími dělníky – a někdy třeba i bojovníky. A pokud je nějaká minulost, která nechce odejít a prosazuje se velkou silou i do naší přicházející, nadcházející budoucnosti, nezbývá, než udělat všechno pro to, aby se včas ocitla v sutinách, v troskách, a aby tak přestala překážet a přestala se vnucovat.

(Písek, 080315-4.)